

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CV

Nr 3

WARSZAWA 1998

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych (lub wydrukowanych z komputera) według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. W przypadku wydruku komputerowego należy dołączyć dyskietkę.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczone przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itd., m.in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym dalej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

ROCZNIK CV
1998

3

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 1998

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos,
Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Magdalena Hułas (sekretarz),
Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegseisen (zastępca redaktora),
Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca
redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz,
Jacek Staszewski, Józef Szymański, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński,
Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN

00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831–02–61

e–mail: ihpanext@warman.com.pl

Adiustacja: Dorota Mazek

© Copyright by

Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe Semper
Warszawa 1998

© All rights reserved.

No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system,
or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe Semper

© Wszelkie prawa zastrzeżone.

Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji
w mediach każdego rodzaju
wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk
oraz Wydawnictwa Naukowego Semper

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

ul. Bednarska 20a, 00–321 Warszawa

tel./fax: (+48) (22) 828 49 73

e–mail: semper@rubikon.net.pl

<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

PL ISSN 0023–5903

Nr indeksu 363103

SPIS TREŚCI

Edward Potkowski, Kobiety a książka w średniowieczu — wybrane problemy	3
Piotr Węcowski, Krakowskie wiece sądowe i ich rola w życiu politycznym w czasach panowania Władysława Jagiełły	19
Janusz Opacki, Reaktywowanie czy powstanie? Dyskusje wokół utworzenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w latach 1918–1919	49
Henryk Bartoszewicz, Zmiany w polityce europejskiej Związku Sowieckiego w drugiej połowie 1947 r.	65

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Krzysztof Skwierczyński, Reforma gregoriańska a walka cesarstwa z papieżem o inwestyturę. Na marginesie książki Johanna Englbergera, <i>Gregor VII. und die Investiturfrage. Studium zum angeblichen Investiturverbot von 1075</i>	87
Edward Opaliński, Szlachta małopolska a bezkrólewia. Na marginesie pracy: Maria Rhode, <i>Ein Königreich ohne König. Der kleinpolnische Adel in sieben Interregna</i> . . .	97
Dariusz Łukasiewicz, Formowanie się mieszczańkości w Niemczech XVIII w. Na marginesie pracy Michaela Maurera, <i>Die Biographie des Bürgers. Lebensformen und Denkweisen in der formativen Phase des deutschen Bürgertums (1680–1815)</i> . . .	105

*

Władysław Makarski, <i>Pogranicze polsko-ruskie do połowy wieku XIV. Studium językowo-etniczne</i> — Elżbieta Kowalczyk	115
Tomasz Jurek, <i>Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku</i> — Halina Manikowska	122
<i>Między barokiem a oświeceniem. Apogeum sarmatyzmu. Kultura polska drugiej połowy XVII wieku</i> , red. K. Stasiewicz i S. Achremczyk — Agata Roćko	126
Paulina Buchwald-Pelcowa, <i>Cenzura w dawnej Polsce. Między prasą drukarską a stosem</i> — Janusz Tazbir	128
<i>Księgi miejskie wojnickie</i> , oprac. i wyd. J. Szymański, t. 1: <i>Advocatialia 1575–1627</i> t. 1: <i>Advocatialia 1575–1627, Advocatialia 1630–1660</i> , t. 4: <i>Advocatialia 1731–1777</i> t. 5: <i>Viceadvocatialia 1777–1806, Advocatialia 1773–1805, Księga ingrossacyjna tabuli miasta Wojnicza 1788–1812</i> — Agnieszka Bartoszewicz	130
Krzysztof Kawalec, <i>Roman Dmowski</i> — Jacek Piotrowski	132
Piotr Łossowski, <i>Stosunki polsko-litewskie 1921–1939</i> — Wojciech Materski	134
Edmund Dmitrów, <i>Obraz Rosji i Rosjan w propagandzie narodowych socjalistów 1933–1945. Stare i nowe stereotypy</i> — Marian Wojciechowski	136
Arkadiusz Urban, <i>Emigracyjny dramat</i> — Tadeusz Wolsza	138
Krystio Manczew, <i>Nacjonalnijat wypros na Balkanite</i> — Elżbieta Znamierowska-Rakk	140

KRONIKA

Konferencja naukowa „Polska wobec idei integracji europejskiej w latach 1918–1945” — Mariusz Wołos	145
Czechosłowacki luty 1948 roku. Międzynarodowa konferencja historyków w Pradze, 19–21 II 1998 — Jerzy Tomaszewski	147
Problemy badania historii sprzeciwów wobec systemów totalitarnych. Konferencja naukowa, Wilno 3–4 X 1997 — Dariusz Rogut	149
Zagrożenia i szanse historii w szkołach wyższych — Maciej Janowski	150

KOMUNIKATY

Komunikat Polskiego Towarzystwa Heraldycznego o przyznaniu Nagrody im. Adama Heymowskiego za lata 1996–1997	152
--	-----

CONTENTS

Edward Potkowski, Women and Books in the Middle Ages — Select Problems	3
Piotr Węcowski, The Cracow Court Conventions and their Role in Political Life during the Reign of Władysław Jagiełło	19
Janusz Opacki, Reactivation or Foundation? Discussions on the Establishment of the Stefan Batory University in Vilno in 1918–1919	49
Henryk Bartoszewicz, Changes in the European Policy of the Soviet Union during the Second Half of 1947	65
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	87
CHRONICLE	145
ADVERTISEMENTS	152

WYKAZ SKRÓTÓW

- AAAN – Archiwum Akt Nowych
- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych
- AGZ – *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej*
- AP – Archiwum Państwowe
- APH – „Acta Poloniae Historica”
- ASPK – *Akta Stanów Prus Królewskich*
- ASWK – *Akta sejmikowe województwa krakowskiego*
- ASWP – *Akta sejmikowe województwa poznańskiego*
- BC – Biblioteka Czartoryskich
- BJ – Biblioteka Jagiellońska
- BK – Biblioteka Kórnicka PAN
- BN – Biblioteka Narodowa
- BO – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich
- BPANKr. – Biblioteka PAN w Krakowie
- BR – Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
- CAW – Centralne Archiwum Wojskowe
- CDS – *Codex diplomaticus nec non epistolaris*, wyd. K. Maleczyński, A. Skowrońska, t. 1–3, Wrocław 1956–1964
- CPH – „Czasopismo Prawno-Historyczne”
- cz. – część
- DN – „Dzieje Najnowsze”
- ibid. – ibidem
- KDKK – *Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej ś. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, t. 1–2, Kraków 1874–1883
- KDM – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, wyd. F. Piekosiński, t. 1–4, Kraków 1876–1905
- KDMaz. – *Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis*, t. 1, wyd. J. K. Kochanowski, Warszawa 1919
- KDP – *Kodeks dyplomatyczny Polski*, t. 1–4, wyd. L. Ryszczewski, A. Muczkowski, J. Bartoszewicz, M. Bobowski, Warszawa 1847–1887
- KDW – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 1–5, Poznań 1877–1908; t. 6 nn., Poznań–Warszawa 1982 nn.; seria nowa, t. 1, Poznań–Warszawa 1975
- KH – „Kwartalnik Historyczny”
- KHKM – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
- MGH – *Monumenta Germaniae Historica*
- MGH Script.rer.Ger. – *Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicum*
- MGH SS – *Monumenta Germaniae Historica Scriptores*
- MPH – *Monumenta Poloniae Historica*
- mszp. – maszynopis
- n. – i następną (s. 53 n.)
- nn. – i następną (s. 53 nn.)
- nr – numer
- OiRwP – „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
- op. cit. – opus citatum
- PH – „Przegląd Historyczny”
- PL – J. P. Migne, *Patrologiae cursus completus*, Series latina
- por. – porównaj
- przyp. – przypis
- PSB – *Polski słownik biograficzny*
- PSRL – *Połnoje sobranije russkich letopisiej*, t. 1 nn., Sanktpeterburg 1841 nn.
- RAU – Rozprawy Akademii Umiejętności
- RDSG – „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
- red. – redaktor, redakcja
- RH – „Roczniki Historyczne”
- rkp. – rękopis
- RPAU – Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
- SDRE – „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
- SGKP – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*
- SH – „Studia Historyczne”
- SIRIO – Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoriceskogo Obszczestwa
- Sobótka – „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
- SPPP – *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*
- SSS – *Słownik starożytności słowiańskich*
- St.Żr. – „Studia Źródłoznawcze”
- sygn. – sygnatura
- t. – tom
- VL – Volumina Legum
- wyd. – wydanie, wydawca
- z. – zeszyt
- ZH – „Zapiski Historyczne”
- zob. – zobacz

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne.

- W kraju
 - urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 828 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071-109628-270-1 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.

- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 828 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071-109628-270-1 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 1999 roku w kraju wynosi **12 zł** za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

- do 15 XI na I kw. roku następnego
- do 15 II na II kw.
- do 15 V na III kw.
- do 15 VIII na IV kw.

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 828 49 73. Również można je zamawiać we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, Poland
tel./fax: (+48) (22) 828 49 73